

رابطه دینداری با رضایت از زندگی در بین دانشجویان دختر و پسر دانشگاه فرهنگیان یاسوج

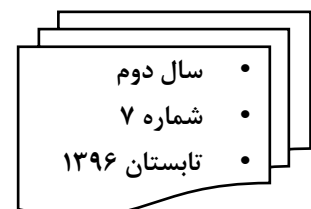
در سال ۹۶-۱۳۹۵

رضا اتابک^۱

چکیده

هدف از این پژوهش بررسی رابطه دینداری با رضایت از زندگی در بین دانشجویان دانشگاه فرهنگیان یاسوج می باشد. در این راستا پرسش‌هایی مطرح گردید که عبارتند از: دینداری چه رابطه‌ای با رضایت از زندگی دارد؟ کدام یک از ابعاد دینداری با رضایت از زندگی رابطه قوی‌تری دارد؟ پژوهش حاضر از نوع پیمایش می باشد. برای انجام این پژوهش ۱۷۲ نفر از دانشجویان دانشگاه فرهنگیان یاسوج به صورت تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند و همه دانشجویان ابزارهای مورد نظر را تکمیل نمودند. در این تحقیق از پرسشنامه معبد و مقیاس رضایت از زندگی استفاده شد. داده‌ها به وسیله نرم افزار spss تحلیل و از آزمون‌های همبستگی، رگرسیون، کولموگروف اسمیرنوف، آزمون t استفاده شد. تحلیل‌های بدست آمده نشان داد که بین میزان دینداری و میزان رضایت از زندگی به میزان ۰,۲۲ همبستگی مثبت وجود دارد. همچنین بررسی ابعاد مختلف دینداری نشان داد که بین میزان رعایت واجبات دینی و میزان رضایت از زندگی به میزان ۰,۱۸ همبستگی مثبت وجود دارد. از سوی دیگر بین میزان رعایت مستحبات دینی و میزان رضایت از زندگی به میزان ۰,۲۳ همبستگی مثبتی وجود دارد و این میزان همبستگی در سطح خطای پنج درصد معنی دار است، همچنین بین میزان بهره‌گیری از دین در تصمیم‌گیری زندگی و میزان رضایت از زندگی به میزان ۰,۱۹ همبستگی مثبت وجود داشته و این میزان همبستگی در سطح خطای پنج درصد معنی دار است پس بین ابعاد مختلف دینداری و میزان رضایت از زندگی رابطه وجود دارد. بررسی داده‌ها نشان داد که از میان سه بُعد نگرش مذهبی، بُعد انجام واجبات می‌تواند تغییرات رضایت از زندگی را پیش‌بینی کند. نتایج بازگوکننده‌ی این مطلب است که علاوه بر انجام واجبات، که بیشتر بُعد فردی دین اسلام است، دخالت دادن دین در تصمیم‌گیری‌ها و انتخاب‌ها که بیشتر بُعد اجتماعی است، رضایت از زندگی را تحت تاثیر قرار می‌دهد.

کلیدواژگان: دینداری، رضایت از زندگی، دانشجو معلم، دانشجو.

۱. مقدمه

رضایت از زندگی، خرسندی یا پذیرش زندگی شخصی یا انجام آنچه شخص می خواهد و به طور کلی، نیازمندی های زندگی فردی است. دراصل، رضایت از زندگی، ارزیابی عینی از کیفیت زندگی شخصی است. بحث های زیادی از تحقیقات روانشناختی، به دنبال توصیف رضایت از زندگی افراد هستند (آنگلوس کمپبل و همکاران، ۱۹۷۴، به نقل از سوزا و لیوبومیرسکی، ۲۰۰۱ به نقل از فیض آبادی، ۱۳۸۸). رضایت از زندگی را به عنوان تفاوت بین آنچه شخص می خواهد و آنچه هست تصور کرده اند؛ به طور کلی تفاوتی بین واقعیت و ایده آل. نظریه تضاد و چندگانه الکس مایکاس (۱۹۸۶، به نقل از سوزا و لیوبومیرسکی، ۲۰۰۱) چگونگی رسیدن یک زن به سطح رضایت از زندگی را مشخص کرده است. طبق این نظریه رضایت از زندگی به وسیله ی ادراک شخصی فرد از این که اشیاء چگونه هستند و آنچه شخص می خواهد داشته باشد مشخص شده است. مقایسه ی اینکه اشیاء چگونه هستند و آنچه شخص می خواهد داشته باشد، آنچه انتظار دارد دیگران می خواهند و آنچه یک شخص احساس می کند. شایستگی های فردی برای مشخص کردن رضایت از زندگی توصیف شده اند (سوزا و لیوبومیرسکی، ۲۰۰۱). نظریه ی جوزف سیرجی (۱۹۹۸) به همین شیوه روش هایی را که افراد به قضاوت درباره رضایت از زندگی دست می یابند شرح می دهد. به نظر او، انتظارات فرد از آنچه قادر به انجام آن است، موقعیت های گذشته ی فرد، ایده های شخصی، آنچه فرد از شایستگی هایش احساس می کند و آنچه سرانجام شخص معتقد است که ممکن است اتفاق بیفتد، مقایسه شده اند که روی هم رفته به مشخص کردن رضایت از زندگی کمک می کند (سوزا و لیوبومیرسکی، ۲۰۰۱).

رضایت از زندگی در تعامل کامل با سلامت قرار دارد و رابطه تنگاتنگی بین سلامت جسم و روان با رضایت از زندگی وجود دارد. رضایت از زندگی از عوامل مهم مطرح در سلامت و رفاه فرد است (ارز، ۲۰۰۰). احساس رضایت و خرسندی از جنبه های مختلف زندگی، از مولفه های اساسی بازخورد مثبت افراد نسبت به جهانی است که در آن زندگی می کند، تجربه ی شادزیستی و رضایت از زندگی هدف برتر به شمار می رود (زکی، ۲۰۰۶).

افراد هنگامی سطوح بالای رضایت از زندگی را تجربه می کنند که شرایط زندگی آنها با ملاک هایی که برای خود تعیین کرده اند مطابقت داشته باشند، رضایت از زندگی را می توان به عنوان جامع ترین ارزیابی افراد از شرایط زندگی خود در نظر گرفت (دینر، ۲۰۰۰).

احساس رضایت از زندگی یکی از ویژگی های مهم روانی است که فرد واجد سلامت می بایست از آن برخوردار باشد. رضایت از زندگی مفهومی پایدار و فراگیر است که احساس و نظر کلی مردم یک جامعه را نسبت به جهانی که در آن زندگی می کنند منعکس می کند. دینر و همکاران (۱۹۹۹) رضایت از زندگی را به عنوان نشانه ای بارز از سازگاری موفقیت آمیز فرد با تغییر در موقعیت های گوناگون زندگی تعریف می کنند. بر خلاف انتظار معمول، رضایت مندی از زندگی همراه با افزایش سن افت نمیکند و عموماً در سراسر دوره زندگی، پایدار باقی می ماند (دینر و همکاران، ۱۹۹۹).

یکی از عوامل موثر در رضایت از زندگی، میزان دینداری افراد است. دین به عنوان یکی از نهاد های اجتماعی در تقسیم بندی جامعه شناسان جایگاه خاصی دارد. جامعه شناسان در یک تقسیم بندی کلی نهاد های اجتماعی را پنج دسته، نهاد آموز، خانواده، دین، سیاست و اقتصاد تقسیم می کنند. از آن جایی که دین یک پدیده گروهی است و در یک رابطه متقابل با دیگر واحد های اجتماعی است پس انتظار این است که هم بر نهاد های دیگر جامعه تاثیر بگذارد و هم از آنها تاثیر بپذیرد (رضا دوست و همکاران، ۱۳۹۰، به نقل از جان استون، ۱۹۹۸).

همانگونه که محیط اجتماعی - فرهنگی بر دین تاثیر می گذارد، بر همان گونه نیز دین بر محیط اجتماعی - فرهنگی تاثیر می گذارد. دین غالباً می تواند عامل نیرومند تعیین کننده ی پدیده های اجتماعی باشد، به نهاد ها شکل بدهد، بر ارزش ها تاثیر بگذارد و روابط را زیر نفوذ خود بگیرد (زاگرم، ۱۳۸۴: ۱۷۵). بنابر یافته های پیمایش ارزشهای جهانی؛ ایران در بین ۶۹ کشور جهان رتبه ی ۶۱ را به خود اختصاص داده است (چلبی و موسوی ۱۳۸۷: ۴۹)؛ یعنی میزان رضایت از زندگی در جامعه ی ایران در سطح پایینی قرار دارد. از آنجا که کشور ایران به عنوان یک کشور مذهبی شناخته می شود و در متون دینی به ویژه آیات و روایات بارها بر رابطه ی مثبت بین دینداری و ایمان به خدا با رضایت از زندگی و مولفه های آن (آرامش قلبی، امیدواری، خوشبینی و امثالهم) تاکید شده است، توجه به رابطه ی بین رضایت از زندگی و دینداری حایز اهمیت است

در دنیای امروز که تنیدگی های روانی، تاثیر های بسیار مخربی بر عملکرد زندگی انسان می گذارد، گرایش به مذهب موجب کاهش تنیدگی های روانی می شود و انسان احساس می کند که نیرویی درونی او را کمک و هدایت می کند، در حالی که افراد ی که گرایش چندینی به مذهب ندارند، خود را در مقابل مصیبت ها بی پناه می بینند و در مقابل مشکلات درمانده می گردند (بهرامی احسان و تاشک، ۱۳۸۳).

پژوهش های زیادی در زمینه ی تاثیر دین بر سازه های روانشناختی انجام شده است و بیشتر نشان دهنده ی تاثیر مثبت آن بر بهداشت جسمانی و روانی است؛ مثلاً مطالعات تاثیر مثبت آن را بر رفتار های مقابله ای سالم (تورسن، هریس و اومن، ۲۰۰۱)، افسردگی (پیرس و همکاران، ۲۰۰۳)، نگرانی (فرایدنبرگ و همکاران، ۲۰۰۳)، عزت نفس (فری، ۲۰۰۰)، ناسازگاری و افسردگی (خدایاری فرد و همکاران، ۱۳۸۰)، سلامت عمومی (شریفی و همکاران، ۱۳۸۴)، کیفیت زندگی (لوین، ۱۹۹۶) و هویت (نجفی و همکاران، ۱۳۸۵) نشان داده اند. باید توجه داشت که نمی توان نقش مذهب در سلامت روان را جدای از زمینه ی کلی زندگی در نظر گرفت (زولینگ و همکاران، ۲۰۰۶).

پزشکان دریافته اند که افراد مذهبی و متدین در برابر بیماری های شدید از مقاومت واحد بیشتری برخوردارند و باز خورد های مذهبی در ایجاد آرامش روانی و رضایت آنها بسیار موثر است (بایر و رایت، ۲۰۰۱؛ بندا، ۲۰۰۲).

گرایش های مذهبی به طور مستقیم با مولفه های بهداشتی و روانی ارتباط دارند. در دین مبین اسلام نیز در مورد سلامت روان و نیز رضایت از زندگی، در قرآن کریم و نیز احادیث ائمه مهصومین (ع) به صورت واضح و یا تلویحا اشاره هایی آمده است. خداوند متعال تصریح می کند که قرآن و برنامه های نورانی و حیات بخش آن جامعه ی بشری را به راه های تامین

سلامت رهنمون می گردد. بر این اساس، آنچه برای سلامت انسان لازم و مفید است واجب یا مستحب و آنچه سود و زیانی برای جسم و جان ندارد، مباح شناخته شده است (محمدی ری شهری، ج ۱، ص ۱۱). اسلام عوامل بسیاری را در به وجود آمدن شادی و سرور دخیل می داند که از آن جمله می توان به کار نیک اشاره نمود. از سوی دیگر در مورد شادی و سرور (که با رضایت از زندگی ارتباط تنگاتنگی دارند) دین اسلام فرامینی دارد.

با توجه به اینکه دوران دانشجویی دورانی حساس و سرنوشت ساز برای آینده ی فرد است و عموماً به دلیل دوری از خانواده دانشجویان مجبورند نقش های چندگانه ای را برعهده بگیرند، این وضعیت ممکن است رضایت از زندگی را در معرض خطر قرار دهد؛ بنابراین نقش عوامل میانجی گری چون مذهب و دینداری می تواند به دانشجویان کمک کند که احساس تسلط بر شرایط کنند و در آنها احساس رضایت ایجاد شود. از سوس دیگر با توجه به اینکه ارتقای سطح زندگی و بهبود کیفیت افراد مستلزم شناسایی عوامل موثر بر رضایت و نتایج برخی پژوهش ها بیانگر تفاوت امتیاز رضایت از زندگی در میان قشر های کشور های مختلف است (نیکنمی و همکاران، ۱۳۸۹) نیاز به داده ها در هر کشوری و در هر قشری از جامعه احساس می شود تا نیاز های گروه های مختلف تعیین و خدمات متناسب و مناسب با فرهنگ آن گروه فراهم شود (آدامز و همکاران، ۲۰۰۰). لذا در این تحقیق به بررسی رابطه بین دینداری و رضایت از زندگی در دانشجویان دانشگاه فرهنگیان یاسوج پرداخته شد.

۱.۲. پیشینه تجربی پژوهش

- حاتمی و همکاران (۱۳۸۸)، در پژوهشی با عنوان «بررسی اثر میزان دینداری بر رضایت از زندگی زنان» نشان داد که هر چه بر میزان دینداری فرد افزوده شود، رضایت از زندگی نیز افزایش خواهد یافت؛ به عبارت دیگر دینداری با رضایت از زندگی رابطه ای مستقیم و مثبت دارد.

- حاجی زاده میمندی، مسعود؛ برغمی، مهدی (۱۳۸۹) در پژوهشی با عنوان «رابطه عمل به باورهای دینی و رضایت از زندگی در بین سالمندان» نشان دادند که چهار حوزه اصلی مقیاس معبد یعنی عمل به واجبات، عمل به مستحبات، عضویت در گروه های مذهبی و مداخله دادن مذهب در تصمیم گیری ها و انتخاب ء رابطه معناداری با رضایت از زندگی داشتند.

- عبدالله پور و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهشی نشان داد که رضایت از زندگی با هر سه بعد نگرش دینی (انجام واجبات، انجام مستحبات و دخالت دادن دن در انتخاب ها و تصمیم ها) همبستگی مثبت معنادار وجود دارد و نشان داد که دخالت دادن دین در تصمیم ها و انتخاب ها که بیشتر بعد اجتماعی است، رضایت از زندگی را تحت تاثیر قرار می دهد.

- منصور حقیقتیان (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان «بررسی رابطه دینداری با رضایت از زندگی در بین زنان شهر اصفهان» نشان داد که میانگین نمره دینداری و همچنین رضایت از زندگی پاسخگویان از حدوسط بالاتر است، نتایج از مون همبستگی نشان داد که بین دینداری و رضایت از زندگی رابطه معنادار مثبت $r = 0.368$ وجود دارد.

- حسین خانزاده زاده و همکاران، (۱۳۹۱). در پژوهشی با عنوان «نقش بازخوردهای مذهبی و سبک های رویارویی با تنیدگی در تبیین رضایت از زندگی» نشان دادند که اعتقادهای مذهبی میتواند فرد را به سوی کمال و تعالی و در نتیجه به سلامت روانی و رضایت از زندگی هدایت کند.

- پرپوچی و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان «رابطه دینداری و حمایت اجتماعی با رضایت از زندگی دانشجویان دانشگاه» نشان دادند که دینداری و حمایت اجتماعی بر رضایت از زندگی تاثیر مثبت و معناداری دارد.

- نتیجه پژوهش آکلینگز کازرین (۲۰۰۹) نشان داد که ابعاد مذهبی بودن با رضایت از زندگی بالاتر مرتبط است و افراد مذهبی در اقوام مذهبی شادترند. خدایاری فرد و همکاران در پژوهشی با عنوان «رابطه ی نگرش مذهبی با رضایتمندی زناشویی در دانشجویان متأهل» نشان داد که بین نگرش مذهبی و رضایتمندی زندگی زناشویی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. از بین چهار خرده مقیاس سازگاری زناشویی، نگرش مذهبی بیشترین رابطه را با رضایت دونفری نشان داد. براساس یافته های این پژوهش، خانواده درمانگر می تواند نقش باورهای مذهبی را هم در بروز حل اختلافات زناشویی، به عنوان عامل مهم در نظر بگیرند.

- (زولینگ و همکاران، ۲۰۰۶). مایرز (۲۰۰۰) در یک زمینه یابی گسترده بر روی ۳۵۰۰ نفر آمریکایی نشان داد که رابطه ی مثبتی بین شرکت در مراسم مذهبی و رضایت از زندگی وجود دارد. دیویس و همکاران (۲۰۰۳، به نقل از: بروان و تیرینی، ۲۰۰۹) نیز در مطالعه ای بر روی ۴۵ نفر از نوجوانان ۱۴ تا ۱۷ ساله به این نتیجه رسیدند که بین اعتقادات مذهبی و رضایت از زندگی رابطه ی مثبت و معنا دار وجود دارد. اما برخی تحقیقات صورت گرفته رابطه منفی بین این دو متغیر را گزارش کرده اند (ولاتز و کریدر، ۱۹۸۸؛ براون و تیرینی، ۲۰۰۹). درست است که بیشتر مطالعات انجام گرفته در بافت ادیان دیگری غیر از اسلام صورت گرفته است، در حالی که با توجه به تفاوت های موجود بین ادیان و اینکه دین اسلام آیین ها و رهنمود های زیادی برای خوشبختی انسان دارد که با سایر ادیان الهی متفاوت است، ممکن است تاثیرات ناشی از آن بر زندگی انسان با دیگر ادیان متفاوت باشد.

با توجه به مطالب بیان شده، هدف این پژوهش بررسی ارتباط دینداری با رضایت از زندگی در بین دانشجویان است.

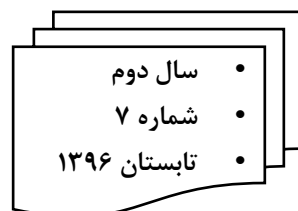
۱.۳. فرضیات پژوهش

۱- بین میزان دینداری و میزان رضایت از زندگی رابطه وجود دارد؛

۲- بین ابعاد مختلف دینداری و میزان رضایت از زندگی رابطه وجود دارد؛

۳- ابعاد مختلف دینداری وزن های متفاوتی در شکل دهی به میزان دینداری در بین دانشجویان دارد.

۴- بین میزان دینداری و رضایت از زندگی در بین دختران و پسران تفاوت وجود دارد

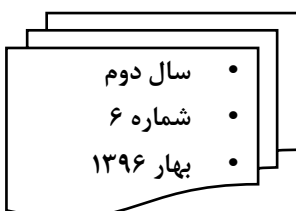
۱.۴. روش شناسی پژوهش

روش پژوهش حاضر پیمایشی و جامعه‌ی آماری این پژوهش در برگیرنده‌ی همه دانش‌جویان مقطع کارشناسی دختر و پسر دانشگاه فرهنگیان یاسوج می‌باشد. نمونه مورد مطالعه شامل ۱۷۲ دانشجوی دختر و پسر است (۸۸ نفر پسر و ۸۴ نفر دختر) که در سال تحصیلی ۹۶-۹۵ مشغول به تحصیل بودند. برای انتخاب نمونه از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای استفاده شد. ابتدا از هر کدام از پردیس‌های خواهران و برادران تعداد دو رشته (علوم تربیتی و دبیری) انتخاب و سپس تعداد ۴ کلاس از هر پردیس در رشته‌ی مربوطه به صورت تصادفی انتخاب شدند؛ و همه دانشجویان ابزارهای مورد نظر را تکمیل نمودند.

۱.۵. ابزارهای اندازه‌گیری

مقیاس رضایت از زندگی. این مقیاس پنج سؤالی توسط دینر و همکارانش (۱۹۸۵) جهت سنجش میزان رضایت کلی از زندگی تهیه شده است و به عنوان شاخص احساس شادمانی در پژوهش‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد (کارر، ۲۰۰۴). داینر و همکارانش روایی (به شیوه همگرا و افتراقی) و پایایی (آلفا کرونباخ ۰/۸۹) مطلوبی برای مقیاس گزارش نموده‌اند. در مقابل هر سؤال طیف لیکرت ۵ نمره‌ای از کاملاً موافقم (نمره ۱) تا کاملاً مخالفم (نمره ۵) در نظر گرفته شد. این مقیاس توسط خیر و سامانی (۱۳۸۳) برای استفاده در ایران مورد انطباق قرار گرفته است و شواهد روایی و پایایی آن را مطلوب گزارش نموده‌اند. سؤال‌های این مقیاس به گونه‌ای است که متناسب با زندگی نوجوانی و بزرگسالی است.

آزمون معبد. این آزمون توسط گلزاری (۱۳۷۹) برای سنجش عمل به باورهای دینی تهیه شده است و دارای ۲۵ آیت می‌باشد. موارد آزمون در سه حوزه‌ی عمل به مستحبات، انجام واجبات و دوری از محرمات، در نظر گرفتن دین در تصمیم‌گیری‌ها و انتخاب‌های زندگی و جنبه‌های اجتماعی دین قرار دارد. این آزمون بر روی ۹۴۴ نفر که شامل ۸۹۴ دانشجو و ۵۲ جوان زندانی (۲۵ دختر و ۲۵ پسر) هستند اجرا شده است. پایایی این آزمون از طریق بازآزمایی و دو نیمه کردن به ترتیب ۰/۷۶ و ۰/۹۱ به دست آمده است. همچنین ضریب آلفای کرونباخ این آزمون ۰/۹۴ است. اعتبار وابسته به ملاک این آزمون از طریق مقایسه‌ی افراد مذهبی و غیر مذهبی با ضریب اعتبار ۰/۸۴ و ۰/۷۸ به دست آمده است (گلزاری، ۱۳۷۹)؛ به نقل از: عبدالله پور و همکاران، ۱۳۹۰).

۲. یافته‌های پژوهش

۲.۱. یافته‌های توصیفی

در جدول زیر خلاصه‌ای از ویژگی‌های جمعیت شناختی پاسخگویان آورده شده است.

جدول ۱- ویژگی‌های جمعیت شناختی پاسخگویان

متغیر اصلی	ابعاد متغیر	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۸۸	۵۱,۲
	زن	۸۴	۴۸,۸
سن	۱۸ تا ۲۰ سال	۳۲	۱۸,۶
	۲۱ تا ۲۳ سال	۱۲۱	۷۰,۳
	۲۴ تا ۲۶ سال	۱۹	۱۱
وضعیت تأهل	مجرد	۱۵۲	۸۸,۴
	متاهل	۲۰	۱۱,۶
	کل پاسخگویان	۱۷۲	۱۰۰

بر اساس جدول فوق مشخص است که ۵۱ درصد پاسخگویان مرد و ۴۹ درصد آنها زن می‌باشند. از سوی دیگر ۱۹ درصد آنها بین ۱۸ تا ۲۰ سال، ۷۰ درصد بین ۲۱ تا ۲۳ سال و ۱۱ درصد دیگر نیز بین ۲۴ تا ۲۶ سال سن دارند. از طرف دیگر ۱۲ درصد آنها متأهل و ۸۸ درصد دیگر نیز مجرد هستند.

پروژه‌ساز: گروه پژوهشی
پرتال جامع علوم انسانی

جدول ۲- توصیف متغیرهای اصلی پژوهش

متغیر اصلی	ابعاد	میانگین	انحراف معیار	واریانس
رضایت از زندگی		۴,۴۰	۱,۴۵	۲,۰۹
کل		۲,۵۲	۰,۷۳	۰,۵۳
دینداری	واجبات دینی	۲,۸۶	۰,۸۹	۰,۷۹
	مستحبات دینی	۲,۳۴	۰,۸۱	۰,۶۶
	تصمیم گیری	۲,۳۸	۰,۷۷	۰,۶۰

بر اساس جدول شماره دو، میانگین رضایت از زندگی ۴,۴۰ می باشد که نشان از رضایت بالای پاسخگویان از زندگی است. از طرف دیگر میانگین میزان دینداری پاسخگویان ۲,۵ است که نشان از دینداری متوسط آنهاست. در ابعاد دینداری نیز همین مسئله به چشم می خورد. پس از توصیف متغیرها نرمال بودن آنها بررسی شد با آزمون کولموگروف اسمیرنوف بررسی شد که با توجه به بالا بودن سطح معنی داری آنها، این نتیجه عاید شد که متغیرها نرمال هستند. لذا جهت بررسی فرضیات پژوهش از آزمون های پارامتریک همچون پیرسون و مقایسه میانگین استفاده شده است.

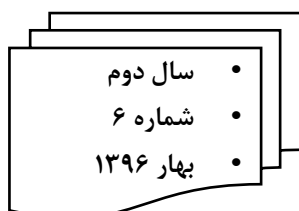
۲,۲ یافته های استنباطی

در این بخش نتایج بررسی فرضیات ارائه می گردد.

H₁- بین میزان دینداری و میزان رضایت از زندگی رابطه وجود دارد.

برای بررسی این فرضیه از آزمون پیرسون^۲ استفاده شده است. چرا که هر دو متغیر کمی و نرمال بوده و نوع آزمون رابطه سنجی است. جدول زیر نتایج این آزمون را نشان می دهد.

² Pearson Correlation

جدول ۳- سنجش رابطه بین دینداری و میزان رضایت از زندگی

دینداری			رضایت از زندگی
میزان همبستگی	سطح معنی داری	تعداد پاسخگویان	
۰,۲۲	۰,۰۰۳	۱۷۲	

جدول فوق نشان می‌دهد، بین میزان دینداری و میزان رضایت از زندگی به میزان ۰,۲۲ همبستگی مثبت وجود دارد یعنی به ازای هر واحد تغییر در متغیر میزان دینداری به میزان ۲۲ واحد بر شدت رضایت از زندگی اضافه می‌شود. از سوی دیگر این میزان همبستگی در سطح خطای پنج درصد معنی دار بوده و لذا می‌توان گفت فرضیه اول محقق تأیید شده و بین میزان دینداری و میزان رضایت از زندگی رابطه وجود دارد.

H2- بین ابعاد مختلف دینداری و میزان رضایت از زندگی رابطه وجود دارد.

برای بررسی این فرضیه نیز از آزمون پیرسون استفاده شده است. چرا که هم ابعاد دینداری و میزان رضایت از زندگی نرمال بوده و نوع آزمون رابطه‌سنجی است. جدول زیر نتایج این آزمون را نشان می‌دهد.

جدول ۴- سنجش رابطه بین ابعاد دینداری و میزان رضایت از زندگی

رضایت از زندگی			واجبات دینی مستحبات دینی تصمیم گیری
میزان همبستگی	سطح معنی داری	تعداد پاسخگویان	
۰,۱۷۷	۰,۰۲۰	۱۷۲	
۰,۲۲۸	۰,۰۰۳	۱۷۲	
۰,۱۹۰	۰,۰۱۲	۱۷۲	

جدول فوق نشان می‌دهد، بین میزان رعایت واجبات دینی و میزان رضایت از زندگی به میزان ۰,۱۸ همبستگی مثبت وجود دارد. از سوی دیگر این میزان همبستگی در سطح خطای پنج درصد معنی دار است. از سوی دیگر بین میزان رعایت مستحبات دینی و میزان رضایت از زندگی به میزان ۰,۲۳ همبستگی مثبتی وجود دارد و این میزان همبستگی در سطح خطای پنج درصد معنی دار است. در نهایت بین میزان بهره‌گیری از دین در تصمیم‌گیری زندگی و میزان رضایت از زندگی به میزان

۰,۱۹ همبستگی مثبت وجود داشته و این میزان همبستگی در سطح خطای پنج درصد معنی دار است. لذا می توان گفت فرضیه دوم محقق تأیید شده و بین ابعاد مختلف دینداری و میزان رضایت از زندگی رابطه وجود دارد.

H₃ - بین میزان دینداری و رضایت از زندگی در بین دختران و پسران تفاوت وجود دارد.

برای آزمون این فرضیه با توجه به اینکه به مقایسه متغیر کمی نرمال در یک متغیر کیفی اسمی دو شقی پرداخته می شود بایستی از آزمون^۳ t بهره جست. در این آزمون مشخص می شود که میزان دینداری و رضایت از زندگی در بین دختران و پسران چه اختلافی دارد و آیا این اختلاف معنی دار است یا خیر. جدول زیر نتایج این آزمون را نشان می دهد.

جدول ۵- مقایسه میانگین دینداری و رضایت از زندگی در بین دختران و پسران

متغیر اصلی	تعداد	میانگین	مقدار t	معناداری
دینداری	پسران	۲,۴۶	-۰,۹۳۰	۰,۳۵
	دختران	۲,۵۶		
رضایت از زندگی	پسران	۴,۱۵	-۲,۳۰	۰,۰۲۲
	دختران	۴,۶۵		

جدول شماره شش نشان می دهد، اولاً میزان دینداری پسران و دختران دارای میانگین نزدیک به هم بوده و اختلاف آنها نیز در سطح خطای پنج درصد معنادار نیست. از سوی دیگر میزان رضایت پسران کمتر از دختران بوده و اختلاف آنها نیز در سطح خطای پنج درصد معنادار است، چرا که سطح معناداری کمتر از پنج درصد می باشد. بنابراین در رابطه با فرضیه آخر دو نتیجه عاید می شود به طوریکه، بین میزان دینداری در بین دختران و پسران تفاوت وجود ندارد ولی بین میزان رضایت از زندگی در بین دختران و پسران تفاوت وجود دارد.

آزمون رگرسیون^۴ جهت سنجش تأثیر ابعاد دینداری بر میزان رضایت از زندگی نیز انجام شده است که در جداول زیر نتایج آن آورده شده است.

³ Independent Samples Test

⁴ Regression

جدول ۶- بررسی مدل رگرسیونی

R2	R	P	F	Df	
				۳	رگرسیون
۰,۰۵	۰,۲۳	۰,۰۲	۳,۲۵		
				۱۶۸	باقیمانده

بر اساس جدول فوق مشخص است که اول مدل رگرسیونی با توجه به معناداری مقدار آزمون F برازنده بوده و این سه متغیر پنج درصد متغیر میزان رضایت را با توجه به ضریب تبیین (R^2) پیش بینی کرده اند. در جدول زیر نیز مشخص است که با توجه به سطح معناداری بالاتر از پنج درصد هیچکدام از ابعاد دینداری بر متغیر وابسته مؤثر نمی‌باشند.

جدول ۷- سنجش میزان تأثیر متغیرهای مستقل بر وابسته

P	T	Beta	B	
۰,۴۶۱	۰,۷۳۹	۰,۰۷۲	۰,۱۱۷	واجبات دینی
۰,۱۲۸	۰,۵۳۰	۰,۲۰۷	۰,۳۶۹	مستحبات دینی
۰,۸۵۶	۰,۱۸۲	۰,۰۲۵	۰,۰۴۸	تصمیم‌گیری

۳. نتیجه‌گیری

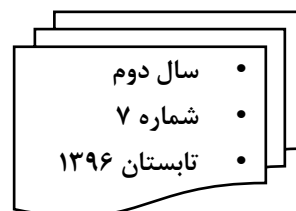
در این پژوهش به بررسی رابطه دینداری و رضایت از زندگی پرداخته شد. نتایج نشان داد که ابعاد نگرش مذهبی با میزان رضایت از زندگی رابطه وجود دارد. که در این میان دخالت دادن دین در تصمیم‌گیری بیشترین و واجبات دینی کمترین نقش را در ساخت عامل داشتند و از میان این سه بعد، هر سه بعد واجبات دینی با رضایت از زندگی و دو بعد دیگر (مستحبات دینی و دخالت دادن دین در تصمیم‌گیری) رابطه مثبت با رضایت از زندگی داشتند. بیان این نکته لازم است که دین در جامعه ما به عنوان پایگاه اجتماعی برای افراد به شمار می‌رود. به این ترتیب افراد به هنگام روبرو شدن با مشکلات نه تنها از منابع دینی که بر صبر و پایداری تاکید کرده اند، الهام می‌گیرند، بلکه با دیگر افراد مذهبی نیز به مشورت و تبادل نظر می‌پردازند که این به نوبه‌ی خود حمایت اجتماعی آنها را افزایش می‌دهد. تحقیقات نیز حاکی از این هستند که فراوانی رابط نزدیک با دیگران یکی از همبسته‌های رضایت از زندگی است (سلیگمن و کیکزنت میهالی؛ ۲۰۰۰؛ واتسون، ۲۰۰۲). احتمالاً افزایش رضایت از زندگی در این زمینه، بیشتر تحت تأثیر بعد دخالت دادن دین در تصمیم‌ها و انتخاب‌ها میسر می‌گردد. این

پژوهش با مشکلاتی روبرو بوده است که می تواند تعمیم آن را با مشکل مواجه سازد اول اینکه دانشجویان دانشگاه فرهنگیان از نظر محیط آموزشی و محیط خوابگاهی و غذا در وضع نامطلوب قرار دارند و این عامل ها نارضایتی آن ها را در بر دارد که می تواند بر رضایت از زندگی و دینداری تاثیر بگذارد ، بنابر این باید در جامعه ای متعادل تر و مطلوب تر از انواع محیط به اجرای این پژوهش پرداخت. همچنین این تحقیق بر روی جمعیت دانشجویی انجام گرفته است . بدیهی است که تحصیلات دانشگاهی می تواند بر اندیشه و عقاید افراد تاثیر بگذارد . بنابراین پیشنهاد می شود در تحقیقات آتی از جمعیت عمومی نیز استفاده شود . دوم اینکه از مصاحبه در کنار پرسشنامه برای جمع اوری داده ها استفاده شود ، به ویژه در زمینه عقاید و باورهای مذهبی روشنگر مسائل زیاد ی خواهد بود.

منابع

- امام جمعه زاده، سیدجواد؛ محمود اغلی، رضا؛ عیسی نژاد، امید. (۱۳۸۹). *بررسی رابطه دینداری و مشارکت سیاسی دانشجویان اصفهان*، پژوهش نامه علوم سیاسی، سال ششم، شماره اول، زمستان ۱۳۸۹، صص ۷-۳۴
- بخشی پور رودسری، عباس (۱۳۸۷)، «*رابطه ی رضایت از زندگی، سبک مساله گشایی و نگرش مذهبی با سلامت روانی*»، فصلنامه روانشناسی دانشگاه تبریز، ش ۳، ص ۱۹-۱.
- بهرامی احسان، هادی و تاشک، آناهیتا. (۱۳۸۳). *ابعاد رابطه میان جهت گیری مذهبی و سلامت روانی و ارزیابی مقیاس جهت گیری مذهبی*. مجله روانشناسی و علوم تربیتی، ۳۴، ۲، ۴۱-۶۳
- پرپوچی، بهجت؛ احمدی، مجید؛ سهرابی، فرامرز (۱۳۹۲). *دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی*، سال چهارم، شماره ۳، پاییز ۱۳۹۲ صص ۶۸-۶۰
- چلبی، مسعود و سید محسن موسوی «*بررسی جامعه شناختی عوامل موثر بر شادمانی در سطوح خرد و کلان*»، جامعه شناسی، دوره نهم، ش ۱ و ۲ (۱۳۸۷)
- حاتمی، حمیدرضا؛ حبی، محمدباقر؛ اکبری، علیرضا (۱۳۸۸)، *بررسی تاثیر دینداری بر رضایت از زندگی زنان شویبی*، فصلنامه روانشناسی نظامی، سال اول، شماره اول، بهار ۱۳۸۸، صفحات ۳۲-۱۲
- حاجی زاده میمنندی، مسعود؛ برغمندی، مهدی (۱۳۸۹). *رابطه عمل به باورهای دینی و رضایت از زندگی*، مجله ی سالمندی ایران، سال پنجم، شماره پانزدهم، بهار ۱۳۸۹.
- حسین زاده، عباسعلی؛ نیازی، ایل امان؛ حبیبی، زهره؛ طاهر، محبوبه؛ (۱۳۹۱). *نقش بازخوردهای مذهبی و سبک های رویارویی با تنیدگی در تبیین رایت از زندگی*، مجله علوم روانشناختی، دوره یازدهم، شماره ۴۴، زمستان ۱۳۹۱
- حقیقتیان، منصور (۱۳۹۴)، *بررسی رابطه دینداری با رضایت از زندگی در بین زنان شهر اصفهان*، سومین کنفرانس ملی جامعه شناسی و علوم اجتماعی
- رضا دوست، کریم؛ حسین زاده، علی حسین؛ مصطفایی دولت آباد، حلیمه. (۱۳۹۰)، *بررسی جامعه شناسی برخی از عوامل موثر بر میزان دینداری (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز)*، فصلنامه برنامه ریزی رفاه و توسعه اجتماعی شماره ۱۰
- زاکرمن، فیلی، (۱۳۸۴)، *درآمدی بر جامعه شناسی دین و ترجمه: خشایار دیهیمی*، نشر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- شجاعی زند، علیرضا. (۱۳۸۴)، *مدلی برای سنجش دینداری در ایران*، مجله جامعه شناسی ایران، دوره ششم، شماره ۱
- شجاعی زند، علی رضا. (۱۳۸۰)، *دین جامعه، عرفی شدن*، تهران: نشر مرکز
- طالبان، محمد رضا. (۱۳۸۴)، «*سنجش دینداری و ارزیابی مدل اندازه گیری آن*»: گزیده مقالات همایش مبانی نظری و روان سنجی مقیاس های دینی

- عبدالله پور، نازی؛ مهدوی اقدم، روح الله؛ قلی زاده، حسین؛ اشرفی زکی، علی؛ «**رابطه بین دینداری و رضایت از زندگی در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی تبریز**»، دوفصلنامه علمی-پژوهشی تربیت اسلامی، س ۶، ش ۱۲، بهار و تابستان ۱۳۹۰، صص ۱۴۱-۱۵۳).

- فیض آبادی، سلیمه؛ خسروی، زهره (۱۳۸۸)، **مقایسه تصور از خدا و رضایت از زندگی در بین زنان خواهان طلاق و غیر خواهان طلاق شهرستان کاشان**، مجله ی پژوهشی تربیتی و روانشناسی دانشگاه اصفهان، سال چهارم، شماره دوم، شماره پایایی ده، ص ۱-۹

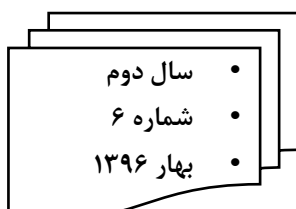
- محمدی ری شهری، محمد و همکاران (۱۳۷۸)، **دانشنامه احادیث پزشکی**، قم: دارالحدیث.

- نجفی، محمود؛ حسن احدی و علی دلاور (۱۳۸۵)، «**بررسی رابطه ی کارایی خانواده و دینداری با بحران هویت**»، مجله دانشور رفتار، س ۱۳، ش ۱۶، ص ۲۶-۱۷.

- نیکنمایی، مریم؛ نامجو، اکرم؛ بقایی، مژگان؛ عطر کار روشن، زهرا. (۱۳۸۹)، **بررسی ارتباط رفتارهای بهداشتی و رضایت از زندگی در سالمندان مراجعه کننده به کانونهای بازنشستگی شهرستان رشت**، مجله دانشگاه علوم پزشکی گیلان، ۱۹، ۷۳، ۴۶-۵۴

- هادیان فرد، حبیب (۱۳۸۴)، «**حساس ذهنی بهزیستی و فعالیت های مذهبی در گروهی از مسلمانان**»، مجله روان پزشکی و روانشناسی بالینی ایران (اندیشه و رفتار) ش ۱۱، ص ۲۳۲-۲۲۴.

- Adams, M.H. Bowden, A.C. Humphrey, D.S. & Mcadams, L.B. (2000). **Social Support And Health Promotion Life style Of Rural Women**. Journal of Rural Nursing and Healthcare, 1, 1-7.
- Baier, C.J. & Wright, B.R. (2001). "**If you love me, keep my commandments**": A meta analysis of the effect of religion on crime. Journal of Research in Crime and Delinquency 38, 3-21.
- Benda, B.B. (2002). **Religion and violent offenders in boot camp**: A structural equation model. Journal of Research in crime and Delinquency, 39, 91-121.
- Brown, P. H & B. Tierney (2009), "**Religion and Subjective Well-Being among Elderly in China**", Journal of Socio-Economics 38, pp.310-319.
- Diener, E. Suh, E.M. Lucas, R.E. & Smith, H.L. (1999). **Subjective well-being: Three decades of progress**. Psychological Bulletin 125, 276-302
- Frydenberg, E. R. Lewis & G. Kennedy et al. (2003), "**Coping With Concerns, an Exploratory Comparison of Australian, Colombian, German, and Palestinian Adolescents**", J. Youth Adolesc, 32(1): 59-66.
- Gee, E. M. & J. E. Veevers (1990), "**Religious Involvement and Life Satisfaction In Canad**", Sociological Analysis 51, pp.387-394.

- Levin, J. S. K. S. Markides & L. A. Ray (1996), "**Religious Attendance and Psychological Well-Being in Mexican Americans: A Panel Analysis of Three- Generations Data**", The Gerontologist 36, pp.454-463.
- Okulicz-Kozaryn, A. (2009). **Religiosity and Life Satisfaction**. (A Multilevel Investigation Across Nations). Institute for Quantitative Social Science, Harvard University.
- Ozer, M.A. (2000). **Study On The Life Satisfaction Of Elderly Individuals Living In Family Environment And Nursing Homes**. Turkish Journal of Geriatrics, 7, 33-36.
- Pearce, M. J. T. D. Little & J. E. Perez (2003), "**Religiousness and Depressive Symptoms Among Adolescents**", Child Adolesc Psychol 2, pp.267-276.
- Sousa, L. & Lyubomirsky, S. (2001). **Life satisfaction**, in J. Worell (Ed), Encyclopedia at women and gender: Sex similarities and difference. 667 – 676
- Thoresen, C. E. A. H. Harris & D. Oman (2001), **Spirituality, Religion and Health: Evidence, Issues, and Concerns**, New York & London: The Guilford Press.
- Zulling, K. J. R. M. Ward & T. Horn (2006), "**The Association between Perceived Spirituality, Religiosity and Life Satisfaction: the Mediating Role of Self-Rated Health**", Social Indicators Research 79, pp.255-274.
- Zaki, M.A. (2006). **Validation of Multi dimensional Satisfaction with Life scale of student**. Journal of psychiatry & clinical psychology, 13, 49-57

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی